

PM Rotel I (Dnr KS 2022/165)

Underlag för budget 2023 med inriktning för 2024 och 2025 för kommunstyrelsen

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 för kommunstyrelsen godkänns.

Föredragande borgarrådet Anna König Jerlmyr anför följande.

Ärendet

I ärendet Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 ska nämnderna analysera de kommande årens utveckling och konsekvenser på ekonomi och verksamhet, samt redovisa satsningar och prioriteringar som bedöms bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under perioden.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret. Ärendet har behandlats i förvaltningsgruppen den 15 mars 2022.

Mina synpunkter

Stadsledningskontoret redovisar ett underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 för kommunstyrelsens verksamhet som följer väl i linje med kommunfullmäktiges inriktningsmål för att bidra till att nå målen under treårsperioden och den grönbåa majoritetens politik för att utveckla Stockholm till en ännu mer ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar storstad. I underlaget redogörs för åtskilliga av de utmaningar vilka staden står inför under kommande år och de åtgärder som planeras för att möta dessa inom de verksamheter som faller under stadens centrala ledningsarbete.

Efter två år av pandemin har vi nu förhoppningsvis trätt in i en period då covid-19 inte längre kommer att ha lika stor påverkan på samhället. Den grönbåa majoriteten ser stadens återhämtning efter pandemin som prioriterad och kommer att kontinuerligt sträva efter att vidta verkningfulla åtgärder för att stötta och främja den. Samtidigt vill jag understryka vikten av god budgethushållning samt ett effektivt, hållbart, ansvarsfullt och ändamålsenligt handhavande av skattemedlen även framöver.

Ärendet innehåller ingen djupare analys av möjliga konsekvenser på planeringsperioden utifrån kriget i Ukraina. Det beror på att dess konsekvenser är mycket svåra att överblicka i dagsläget. Jag vill dock understryka vikten av att stadens verksamhe-

ter noga följer händelseutvecklingen och utifrån sina ansvarsområden, och i nära dialog med stadsledningskontoret, vidtar nödvändiga åtgärder för att hantera konsekvenserna för Stockholm.

Jag vill också inskräpa vikten av hög kostnadskontroll, god ekonomisk hushållning och att stadens förvaltning ska vara effektiv med fokus på kärnuppdragen. Värdet av detta förhållningssätt har aktualiserats under pandemin, och lärdomarna från detta arbete är det viktigt att vi tar tillvara när vi befinner oss i ett internationellt osäkert läge. Därför vill jag återigen påminna om vikten av god budgethushållning samt ett effektivt, hållbart, ansvarsfullt och ändamålsenligt handhavande av skattemedlen även framöver.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 för kommunstyrelsen godkänns.

Stockholm den 20 april 2022

ANNA KÖNIG JERLMYR

Bilagor

1. Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025
2. Blankettsett KS mm 2023-2025

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Jan Valeskog och Kadir Kasirga (alla S) enligt följande.

Utvecklingen i vår omvärld kommer påverka stadens arbete även under kommande år. Pandemin och kriget i Ukraina har visat på behovet av en ökad beredskap och en starkare stad. Det kommer med nödvändighet förändra även kommunstyrelsens arbete under kommande år.

Vi socialdemokrater har i vårt budgetförslag redovisat insatser som skulle bidra till ökad beredskap och trygghet, en stärkt välfärd samt en mer sammanhållen stad med ökat bostadsbyggande och en snabbare klimatomställning. Om de ambitioner som kommer till uttryck i vårt budgetförslag ges möjlighet att genomföras efter valet i höst kommer det att påverka även kommunstyrelsens arbete. Planeringsförutsättningarna behöver då förändras utifrån dessa höjda ambitioner.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

En mandatperiod av fördjupad ojämlikhet

Budgetunderlaget är präglad av den politik som innevarande majoritet bedriver, varför det på områden inom framförallt välfärden, klimatet och bostadsförsörjningen begränsas till att lyfta fram frågor inom ramen för majoritetens politiska mål och prioriteringar. Farhågor som vi hyser inför kommande år, till följd av skattesänkning, privatisering och utförsäljningar, lyfts inte fram, till exempel minskad rådighet över framtida skolplanering och bostadsförsörjning.

Redan 2019 var stadens ekonomi märkbart påverkad av den skattesänkning som beslutats av den grönbå majoriteten, vilket sedan dess har lett till besparingar inom grundläggande och förebyggande insatser och utförsäljning av stadens egendom. Vänsterpartiet har i riksdagen fått igenom stora tillskott av statsbidrag som har varit mycket välkomna, inte minst till äldreomsorgen, vilket i hög grad har bidragit till att staden fått stora budgetöverskott de senaste åren. Från vår sida är det givet att om och när beslut fattas om ökade statsbidrag ska medlen snarast ut i verksamheterna, och inte läggas på hög för att bidra till rekordöverskott.

Efter flera år starkt präglade av pandemin har de strukturella bristerna, särskilt i äldreomsorgen, blivit glasklara och vi vill därför påminna om att vi i motsvarande ärende tidigare år efterlyst verkningfulla åtgärder mot de mest flagranta bristerna. När det stod klart att en stor statlig satsning på äldreomsorgen kom 2021, och fortsätter 2022 och 2023, finns inga ursäkter längre. Majoriteten har haft flera år på sig att minska timanställningarna radikalt men ändå var andelen timanställningar år 2021 så hög som 24,3 procent inom omsorgen om äldre och funktionshindrade i Stockholms kommun (Tidningen Arbetet, 14 april).

Det gångna året har, enligt årsredovisningen, också synliggjort och fördjupat redan existerande ekonomisk och social ojämlikhet, vilket ställer krav på förändringar inom många av stadens ansvarsområden. Trots att budgetunderlaget innehåller förslag om att omhänderta erfarenheter och lärdomar från pandemin saknas jämlikhetsperspektivet. Detta är mycket anmärkningsvärt och bekräftar behovet av en genomgripande analys av vilka förändringar som behöver göras post-Corona, inte minst vad gäller segregationen, bostadspolitiken, personalpolitiken och stadens rådighet över välfärdsverksamheter som finansieras med kommunala resurser. I en sådan analys bör även Valfärdskommissionens förslag för att öka jämlikheten tas med.

Ekonomi

Stadens ekonomi är alltid begränsad, men vi vill framhålla att den styrande majoriteten valt att ytterligare begränsa ekonomin genom att sänka skatten vilket givetvis ger negativa följder för stadens verksamheter. Med tanke på att stadens ekonomi är beroende av hur samhällsekonomin utvecklas, då finansieringen främst kommer från skatteintäkter, står det klart att staden behöver en ny politik för att få in mer resurser till välfärden. Den demografiska utvecklingen med betydligt fler äldre, som innebär att andelen i förvärsaktiv ålder minskar, gör att skatteintäkterna inte förväntas öka i samma takt som kostnaderna.

Framförallt är det verklighetsfrånvänt att göra skattesänkningar, utan istället behövs högre generella och permanenta statsbidrag, vilket Vänsterpartiet arbetar aktivt för i riksdagen. Det behövs också statliga satsningar på förbättrade socialförsäkringar och pensioner samt högre kapitalskatter för att minska den ökade ojämlikheten. Vidare krävs massiva statliga satsningar på investeringar, i likhet med den satsning om 700 miljarder för omställning av transporter, elproduktion och bostäder som vi föreslagit på nationell nivå. Därmed ökar också arbetstillfällena, vilket i förlängningen innebär avsevärt högre kommunala skatteintäkter.

Personal

Vidare framgår att driftbudgeten för stadsledningskontoret fortsätter att minska de kommande åren, samtidigt som det saknas en beskrivning av hur verksamheten ska förändras för att rymmas inom en mindre budget. Det är olämpligt om budgetramen för personal minskar samtidigt som samma krav på verksamheten ligger kvar eller utökas. För att inte skapa en ohållbar arbetssituation krävs att majoriteten beaktar behovet av en realistisk budget. Inte minst inom det personalstrategiska området, där staden behöver öka ambitionerna vilket också framgår av budgetunderlaget. Vidare vill vi understryka det som stadsledningskontoret beskriver som en central fråga, nämligen hur resurser för kompetensutveckling långsiktigt kan säkras, vilket Vänsterpartiet under mandatperioden har motionerat om.

Dessutom behöver resurser omfördelas från det kortsiktiga arbetet med privatiseringar och utförsäljningar till att stödja arbetet mot den tilltagande ojämlikheten. Kritiken från välfärdens professioner om effekter av generella effektiviseringar på kvaliteten och arbetsmiljön i verksamheterna behöver tas på allvar, om medarbetarna ska stanna kvar. Vi vill även understryka behovet av att intensiviera arbetet med att långsiktigt modernisera de sociala systemen, då nu-

varande avtal inte kan förlängas längre än till 2026. Detta är en mycket viktig arbetsmiljöfråga för stadens medarbetare inom socialtjänsten.

Kultur

Kulturens värde för centrala mål i kommunfullmäktiges budget – en trygg stad och en stad med hög tillväxt – kan inte överskattas. Kulturen utgör en betydande del av Stockholms näringsliv och kultur bidrar till en tryggare stad.. Det är därför av stor vikt att även kommunstyrelsen tar ett övergripande ansvar för kulturens överlevnad och återstart genom och efter pandemin.

Lokalförsörjning

Bristen på byggbar mark har använts av majoriteten för att framhålla vikten av samverkan med externa fastighetsägare i syfte att tillhandahålla lokaler för det kommunala åtagandet. Det stämmer att externa aktörers medverkan inte är något nytt i staden, men då snarare som komplement till och inte som ersättning för kommunala fastigheter. Tillgången till bra skolor, förskolor och idrottsanläggningar är verkligen viktig för stockholmarna och har stor betydelse för stadens attraktivitet, men vi vill betona att just denna brist på byggbar mark gör att staden absolut inte ska sälja lokaler som kan behövas i framtiden. Majoriteten har dock fortsatt att sälja förskolelokaler och skolfastigheter, trots att staden samtidigt minskar sin rådighet över framtida lokalbehov. Likaså har äldreomsorgsfastigheter sålts under mandatperioden trots framtida behov i innerstaden, där det är allt svårare att få markanvisningar. De senaste året har försäljningsivern även nått idrottshallarna, och diverse affärer är under genomförande, vilket vi skarpt har kritiserat som både kortsiktiga och oekonomiska på lång sikt.

Vi ser det därför som helt nödvändigt att kommunkoncernperspektivet och ett konsekvent livscykelperspektiv ska genomsyra hyres- och lokalförsörjningsprocessen, då det i regel är ekonomiskt fördelaktigt för staden att äga lokaler istället för att hyra vid långsiktiga behov. Inte minst har Kommuninvest bekräftat detta i rapporten *”Att äga eller hyra sina verksamhetslokaler – hur ser kalkylerna ut i kommunsektorn?”* Majoritetens strategi att i allt större utsträckning låta privata aktörer ta ansvar för stadens lokalförsörjning kommer därmed att bli dyrköpt, och vi ser tyvärr inga tecken på sans och balans utan utförsäljningarna och de komplexa affärsuppläggen fortgår. Så visst håller vi med om att metoder behöver utvecklas inom stadens investerings- och projektstyrning ”för att balansera målsättningen om extern medverkan i utbyggnad av stadens skolor och idrottshallar med ökat fokus på driftkostnadskonsekvenser för stadens verksamheter”, men vårt förslag är att staden ska börja med att upphöra med de ogenomtänkta utförsäljningarna.

Trygghet

Antalet skjutningar i Stockholm är högt och hittills har utvecklingen fortsatt gå åt fel håll under första delen av 2022. Gängkriminaliteten och skjutningarna utgör en nationell kris som måste mötas med kraftfulla åtgärder på flera nivåer. Det räcker inte med stadens satsningar på ljudlarm och ordningsvakter, det behövs en ekonomisk politik för ökad jämlikhet – en politik som leder till upprustning av den gemensamma välfärden och de sociala trygghetssystemen. Vi vill se stora, långsiktiga satsningar på den förebyggande verksamheten. Det behövs satsningar, tillsammans med Polisen och civilsamhället, som försvårar rekryteringen till kriminella gäng och gör det enkelt att hoppa av.

Samtidigt behövs stora satsningar på den fysiska miljön och investeringar i de gemensamma offentliga rummen. Arbetet med att revidera stadens säkerhetsprogram borde inledas så snart som möjligt. Detta både för att uppdatera den i enlighet med nationella riktlinjer och för att säkerställa att stadens krisberedskap tar hänsyn till alla människor på samma villkor oavsett funktionsförmåga.

Bostäder

Kontorets arbete med de strategiska bostadspolitiska frågorna bör fokusera på behovet att minska bostadsjämligheten och att främja arbetet med fler och större markanvisningar till allmännyttan snarare att ensidigt förlita sig på att marknadskrafterna. Visst behövs det även privata aktörer som bygger, men det grundläggande ansvaret åligger kommunen enligt lag. Det verkar också som majoriteten glömmer att det inte bara är när privata aktörer bygger som det bidrar till att upprätthålla sysselsättningen, utan allmännyttans bostadsbyggande innebär i lika hög grad anställningar inom exempelvis byggsektorn. I Stockholm behövs nu framförallt en utbyggnad av större hyresrätter med överkomliga hyror för att motverka trångboddheten, allmännyttiga hyresrätter i stadsdelar med en majoritet av villor och bostadsrätter, seniorbostäder med hyresrätt med överkomliga hyror för den ökande andelen äldre grupp bostäder enligt LSS och SoL samt en utbyggnad av permanenta genomgångsbostäder hos SHIS. Självklart måste också konceptet ombildningar av allmännyttiga hyresrätter förpassas till arkiven som avskräckande exempel på en politik som drivit på segregationen. För att på allvar börja arbeta mot segregationen krävs således att markpolitiken och allmännyttan används på ett betydligt mer strategiskt sätt än idag.

Klimat

Det var olyckligt att stadens Miljöprogram 2020-2023 och Klimathandlingsplan 2020-2023 blev så försenade, det återstår att se inför revideringen vilket faktiskt genomslag de hunnit ha.

Vi saknar fortsatt tydliga åtgärdsförslag som direkt minskar utsläppen från biltrafik, trots vetenskapen om vilken stor andel av klimatmål som beror av detta. En handlingsplan ska komma, men det finns redan idag gott om reformer som skulle minska utsläppen. Det påbjuds att "utvecklingsarbetet utifrån Agenda 2030 utgår från iakttagelser i Hållbarhetsrapport 2021 samt att Agenda 2030 beaktas i framtagandet av nya styrdokument". I hållbarhetsrapporten för Agenda 2030 konstateras att "[f]ör att nå stadens mål om en fossilfri stad år 2040 måste minskningen av utsläppen accelereras, särskilt inom transportsektorn." Vi kan inte annat än instämma och hoppas att Vänsterpartiets förslag används i detta arbete. Vi instämmer i att elektrifieringen av transportsektorn är ett viktigt steg men då återstår frågan varför majoriteten inte gör mer för att kräva elfordon inom upphandlad verksamhet eller tillgodose laddningsbehov i gatumiljön? De handslag och pakter som genomförts med näringslivet har ännu inte levererat något resultat. Samtidigt konstaterar RISE i en rapport att kostnaden för fullgoda laddningsmöjligheter i gatumiljö är ca 350-400 miljoner.

Att tala om att utveckla "innovativa kommunikationslösningar inom staden som stärker invånarnas förmåga att göra hållbara livsstilsval" är exempel på ytterligare sådant näringslivspråk som inte bara visat sig oförmöget att gå från ord till handling utan också bortser från det faktum att det är stadens uppgift att ge goda förutsättningar. Därför delar vi absolut ståndpunkten att det ska finnas synergier mellan miljömässig och social hållbarhet, men var är då satsningarna på närmiljön för människor som inte vill eller inte kan semestra utomlands? Vad gäller stadens vattenförekomster är utvecklingen oroande där allt färre når miljö kvalitetsnormerna. Om vi vill att människor ska semestra på hemmaplan är det centralt att vi kan erbjuda exempelvis tillgängliga natur- och grönområden, stadsnära bad och friska vatten. Vi hoppas att satsningen på parkmiljöerna kan vara ett steg i den riktningen.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Kadir Kasirga (alla S) med hänvisning till Socialdemokraternas särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Vänsterpartiets särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) enligt följande.

Om jag hade haft rösträtt hade jag yrkat på att

1. Att delvis avslå förvaltningens förslag till beslut
2. Att därutöver anföra:

Efter fyra år med grönbliitt styre är det dags för Stockholm att ta en annan riktning. För ökad jämställdhet, jämlikhet och klimaträttvisa. Feministiskt initiativ har en annan vision om staden än den grönbliitt majoriteten. Istället för skattesänkningar och utförsäljningar behöver Stockholm en budget för en välfärdsstad som satsar på kvinnor och barn.

Feministiskt initiativ har i sin budget följande mål för staden:

1. Ett Stockholm som är helt
2. Ett demokratiskt Stockholm som respekterar mänskliga rättigheter
3. Ett öppet och levande Stockholm
4. En välfärdsstad som satsar på kvinnor och tjejer
5. Ett jämställt Stockholm fritt från våld och förtryck

Målen återspeglar den riktning vi vill att Stockholm ska ta. Vi vill i underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 särskilt poängtera följande:

Segregation och ojämlika livsvillkor är några av Stockholms största utmaningar. I många av Stockholms förorter präglas människors vardag av stor ekonomisk utsatthet, trångboddhet och arbetslöshet. Med den nuvarande politiken, som innebär mindre pengar till skolan, färre nya bostäder och få satsningar för att ta itu med långtidsarbetslösheten, kommer segregationen i Stockholm bara att fortsätta öka.

För att bryta segregationen behövs en aktiv omfördelningspolitik och satsningar på skolan, bostadspolitik och en förbättrad samhällsservice. De grupper som drabbas värst av segregationen: kvinnor, barn och ungdomar i förorterna behöver känna att politiken nu gör allt för att vända utvecklingen. Vi vill införa antivåldsmetoden "Sluta skjut" i Stockholm, se en intensifiering av våldsförebyggande arbete på skolor samt en förstärkning av anhörigstödet.

Kvinnor och barn flyr just nu från Ukraina för att söka trygghet i Sverige. Kvinnor på flykt blir nu offer för trafficking och staden behöver förstärka sin samverkan med polisen för att stoppa mäns utnyttjande av kvinnors kroppar. Stödet till civilsamhället som möter flyktingar behöver öka. Stockholm ska vara öppet för alla människor på flykt.

Det strategiska jämställdhetsarbetet halkar efter i Stockholm. Kommunstyrelsen har ett övergripande och strategiskt ansvar för att fortsätta utveckla stadens arbete med jämställdhetsbudgetering. På så sätt synliggörs hur stadens resurser fördelas utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Kommunstyrelsen ska fortsätta stödja nämnder och bolagsstyrelsers arbete med könsuppdelad statistik och jämställdhetsintegrering, bland annat genom det stadsövergripande jämställdhetsnätverket och strategier. All uppföljning av stadens budget och finanser ska innehålla en jämställdhetsanalys.

Kommunstyrelsen ska tillsammans med stadsdelsnämnderna och det civila samhället stärka ungas organisering och öka kunskaperna om bland annat mänskliga rättigheter, antirasism och feminism. Kommunstyrelsen ska även vara ett stöd i stadsdelarnas arbete med att skapa fler mötesplatser för unga tjejer och hbtq-personer, samt fortsätta stärka kvinnors organisering med fokus på kvinnor i ytterstaden.

Stadens antidiskrimineringsarbete ska förstärkas. Som ett led i stadens arbete mot diskriminering ska ett stöd ges till diskrimineringsbyråer som hjälper stadens invånare i diskrimineringsärenden. Därtill ska ett program mot rasism tas fram för att alla nämnder och bolag aktivt ska arbeta för att motverka rasism och diskriminering inom sina egna verksamheter. Kommunstyrelsen har ledande funktion för detta arbete.

Klimatnödläget kräver en radikal omställning. Under pandemin minskade stockholmarnas bilanvändning, något som ska ta tillvaras. Därför föreslår vi att bilfria zoner i synnerhet i innerstaden införs för minskad privatbilism. Stockholmarnas hela avtryck på klimatet ska kartläggas i syfte att minska utsläppen som sker genom privata resor och konsumtion. För att minska de utsläpp som orsakas av stockholmarnas privatkonsumtion och ställa om till cirku-

lär ekonomi ska staden främja återbruk genom att inrätta fler en återbruksgallerior i staden, men också starta nya reparationscenter för lagning och verktygsuthyrning. För att ytterligare understryka vikten av att upphöra med fossila bränslen ska kommunstyrelsen tillsammans med trafiknämnden utarbeta riktlinjer för att förbjuda reklam på stadens reklamator för produkter och tjänster baserade på fossila bränslen, inklusive flygresor.

Bromma flygplats ska läggas ner och istället ska en ny stadsdel, Bromma Parkstad, växa fram. Cirka 30 000 bostäder kan byggas i det nya området. Förutom bostäder, ska kultur, skola och annan samhällsservice ska planeras in i första skedet för att skapa en socialt hållbar stadsdel. Kommunstyrelsen ska ta fram en plan Stockholms nya stadsdelsområde för att snabbt kunna påbörja arbetet vid avveckling av Bromma flygplats. I arbetet med utvecklingen av Bromma Parkstad ska en utredning hur visionen om 15 minuters-staden genomförs.

Remissammanställning

Ärendet

I ärendet Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 ska nämnderna analysera de kommande årens utveckling och konsekvenser på ekonomi och verksamhet, samt redovisa satsningar och prioriteringar som bedöms bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under perioden.

Ärendet innehåller ingen djupare ekonomisk eller verksamhetsmässig analys av möjliga konsekvenser på planeringsperioden utifrån kriget i Ukraina då dessa konsekvenser är mycket svåra att överblicka i nuläget.

Beredning

Ärendet har initierats av stadsledningskontoret.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 21 mars 2022 har i huvudsak följande lydelse.

Kommunstyrelsens Underlag för budget 2023 med inriktning 2024 och 2025 belyser frågor som påverkar verksamhetens utveckling och ekonomi under 2023–2025 liksom satsningar och prioriteringar som bedöms bidra till kommunfullmäktiges inriktningsmål under perioden.

Stockholms stads verksamheter liksom stadsledningskontoret följer händelseutvecklingen noga med anledning av kriget i Ukraina och det allvarliga säkerhetspolitiska läget. Föreliggande ärende innehåller ingen djupare ekonomisk eller verksamhetsmässig analys av möjliga konsekvenser på planeringsperioden utifrån händelserna i Europa då dessa konsekvenser är mycket svåra att överblicka i nuläget.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen godkänner Underlag för budget 2023 med inriktning för 2024 och 2025 för kommunstyrelsen i enlighet med bilaga 1–2 till stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.